

بررسی عوامل مؤثر بر انگیزه تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌های غیرانتفاعی^۱

^۲ قربانعلی ابراهیمی
^۳ ابراهیم صالحی عمران
^۱ ملیحه حسین‌زاده

تاریخ دریافت: ۱۳۸۸/۰۵/۰۶
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۰۱/۲۰

چکیده

مقاله حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی می‌پردازد. روش تحقیق پیمایشی، ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه، جامعه آماری شامل دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های غیردولتی و غیرانتفاعی استان مازندران و حجم نمونه، ۲۹۰ نفر بوده است. نتایج تحقیق حاکی است که انگیزه اقتصادی تحصیل در دانشجویان در بالاترین سطح قرار دارد. میانگین انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی ۲/۹۹ از ۵ است که در حد متوسطی قرار دارد. متغیرهای مستقل مطرح‌شده در این تحقیق شامل سن، جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، نام دانشگاه، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر و درآمد خانواده است که از میان آنها تنها تأثیر نام دانشگاه

۱. این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی در دانشگاه مازندران، سال ۱۳۸۸ می‌باشد.

۲. استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه مازندران ghorbanaliebrahimi@gmail.com

۳. دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه مازندران edpes60@hotmail.com

۴. کارشناس ارشد علوم تربیتی دانشگاه مازندران hosseinzadeh1390@yahoo.com

در انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی تأثیرگذار است. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهند، در مورد انگیزه اقتصادی و انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان، از میان متغیرهای مستقل مطرح‌شده تنها متغیر درآمد خانواده در مدل نهایی باقی مانده و تأثیر این متغیر بر هر دو متغیر وابسته منفی است.

واژگان کلیدی: دانشگاه‌های غیردولتی و غیرانتفاعی، انگیزه تحصیل، انگیزه عضویت، انگیزه اقتصادی، انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان، انگیزه عدم دسترسی به دانشگاه دولتی

مقدمه و طرح مسئله

افزایش دسترسی به آموزش عالی و حرکت به سوی همگانی کردن آن، از پیش‌شرط‌های اساسی برنامه اولویت‌های ملی توسعه علوم و فناوری در کشور است (مهرمحمدی و فرستخواه، ۱۳۸۱: ۷۹). در این راستا، دسترسی به آموزش عالی هم در سطح کمی و هم در سطح کیفی، مدتی است که به یک مسئله ملی تبدیل شده که حل آن مستلزم رویکردی علمی و پژوهشی به منظور تولید و توسعه راهبردها و خط‌مشی‌ها و فعالیت‌های مورد نیاز است (فرستخواه، ۱۳۸۷: ۱۰۰). از سویی دیگر، افزایش تقاضای آموزش عالی که نتیجه رشد بی‌رویه جمعیت بوده، سبب شد تا در کنار مؤسسات آموزش عالی دولتی، مؤسسات عالی غیردولتی (با کسب مجوز از سوی دولت) به فعالیت آموزشی بپردازند.

مطابق برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مقرر شد در پایان برنامه (۱۳۸۳)، حدود ۵۱۰۰۰ نفر دانشجوی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی (به جز دانشگاه آزاد اسلامی) مشغول به تحصیل شوند (احمدزاده، ۱۳۸۷: ۱۰). همچنین، بر اساس برنامه چهارم توسعه مقرر شد با نرخ رشد متوسط سالانه ۵۱ درصد، جمعیت آموزش عالی در بخش دانشگاه‌های غیردولتی - غیرانتفاعی، در پایان برنامه، به ۴۵۰/۰۰۰ نفر برسد (پیوست برنامه چهارم توسعه، ۱۳۸۳: ۱۳). رشد فزاینده جمعیت دانشجویی در دانشگاه‌های غیردولتی - غیرانتفاعی ایران مطابق برنامه‌های سوم و چهارم توسعه و اهتمام دولت در دهه سوم ظهور انقلاب اسلامی به

پیشینه نظری

بررسی تحقیقات انجام گرفته نشان می‌دهد برخی عوامل اجتماعی در توسعه آموزش عالی و علاقه جوانان به تحصیل در دانشگاه‌ها مؤثر هستند. دهسوی (۱۳۸۲) در بررسی پیشینه اجتماعی معاشین آموزش عالی، به این نتیجه دست یافت که میزان تحصیلات و نوع شغل والدین و همچنین تعداد اعضای خانواده بر بهره‌داطلب و پذیرش آنان مؤثر است و نسبت قبولی داوطلبان با طبقه اجتماعی «بالا» بیشتر از بقیه است. فاروق (۱۳۸۵) در مطالعه خود نشان داد که داوطلبان شهری و کسانی که تحصیلات والدین آنان بیشتر است شانس بیشتری برای ورود به آموزش عالی دارند. از یافته‌های دیگر وی این است که دختران خانواده بیشتر از پسران شانس ورود به دانشگاه را دارند. همچنین شانس افراد سنین بالاتر برای ورود به آموزش عالی بیشتر شده است. در ضمن وضعیت حوب اقتصادی خانواده تأثیر مثبتی بر ورود فرزندان به دانشگاه دارد.

یافته‌های فاتحی و دیگران (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان «چرایی افزایش نسبی ورود دختران به دانشگاه: مطالعه موردی دانشگاه اهواز» نشان می‌دهد روند افزایش ورود دختران به دانشگاه سیر صعودی داشته است. داده‌های این پژوهش که بر روی نمونه‌ای ۳۶۴ نفری از دانشجویان دانشگاه اهواز اجرا شد، حاکی از آن است که مجموعه‌ای از عوامل چندگانه بر روی موفقیت تحصیلی دختران تأثیرگذار است. این عوامل عبارتند از: تغییر نگرش جامعه نسبت به مشارکت زنان، افزایش آگاهی زنان نسبت به حقوقشان، دستیابی به شغل، کسب منزلت اجتماعی، گسترش دامنه انتخاب همسر، جاذبه‌های دانشگاه، افزایش توقعات زنان.

یافته‌های خفایی (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر قبولی در آزمون کارشناسی ارشد» نشان می‌دهد متغیرهای جنسیت، سن، معدل دوره کارشناسی، وضعیت اشتغال، گروه آموزشی، تحصیلات پدر و شغل پدر و مادر به طور معناداری با متغیر قبولی در آزمون، رابطه دارند. تنها متغیر «تحصیلات مادر» رابطه معناداری با متغیر وابسته ندارد.

جپلمی و مفردپس (۲۰۰۰) در تحقیق خود نشان داده‌اند که درآمد مورد انتظار، بیشترین تأثیر را بر تصمیم افراد در ورود به دانشگاه دارد و افزایش هزینه‌های مستقیم و نرخ بیکاری، جوانان را به خودداری از سرمایه‌گذاری در تحصیلات دانشگاهی وامی‌دارد؛ در عین حال، افزایش بیش از حد نرخ بیکاری باعث ترغیب آنها به ادامه تحصیل می‌شود. بیلر و لاور (۲۰۰۳) در مطالعه خود درباره والدین لهستانی نشان داده‌اند که سطح تحصیلات فرزندان،

گسترش دانشگاه‌های غیردولتی - غیرانتفاعی در کنار سایر دانشگاه‌ها اهم از دولتی، آزاد اسلامی و پیام‌سور، اندر اینه بک مسئله و موضوع پژوهشی در حوزه جامعه‌شناسی، علوم تربیتی و سایر رشته‌های مرتبط تبدیل کرده است. موضوع مقاله حاضر، بررسی عوامل مؤثر بر انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی است. گسترش کلی دانشگاه‌ها غیردولتی - غیرانتفاعی و حضور حجم قابل توجهی از دانشجویان در این نوع دانشگاه‌ها تحصیل در سطوح مختلف از کاردانی تا دکتری، حاکی از تغییری در ساختار آموزش عالی ایران است که به سمت یک ساختار رقابتی با تکیه بر مشارکت متقاضیان آموزش عالی در تأمین بخشی از منابع و امکانات مورد نیاز این بخش پیش می‌رود.

قابل ذکر است که با توجه به ساختار دولتی اقتصاد در جامعه ایران، تفکر حاکم در بخش آموزش عالی نیز دیدگاه بسط و توسعه دانشگاه‌های دولتی بوده ولی به مرور زمان، این تفکر تعدیل شد و فرصت اندکی به دانشگاه‌های غیردولتی در قبل از انقلاب داده شد. پس از انقلاب اسلامی، به‌ویژه پس از جنگ و فشار فزاینده جمعیت جوان متقاضی آموزش عالی و عدم امکان پاسخگویی به تقاضاهای رو به رشد در دانشگاه‌های دولتی، سیاست و برنامه توسعه دانشگاه‌های غیردولتی در کنار دانشگاه‌های دولتی و آزاد، در دهه ۶۰ تدوین شد و از دهه ۷۰ وزارت علوم صدور مجوز تأسیس دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی را آغاز کرد. در دهه ۸۰ جریان صدور مجوز و توسعه این دسته از دانشگاه‌ها سرعت گرفت و در برنامه چهارم توسعه، توجه خاصی به افزایش تعداد این مؤسسات و ظرفیت پذیرش دانشجو در آنها شده است. هم‌اکنون بیش از ۲۰۰ دانشگاه و مؤسسه غیردولتی در سطح کشور مشغول فعالیت هستند و از این تعداد حدود ۲۰ درصد در سطح استان مازندران به تربیت دانشجو اشتغال دارند. از سویی دیگر باید اضافه کرد که در ارتباط با انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی هیچ پژوهشی صورت نگرفته است؛ از این‌رو، در بررسی و شناخت انگیزه‌ها و عوامل مؤثر بر تحصیل دانشجویان در دانشگاه‌های غیردولتی - غیرانتفاعی استان مازندران، مقاله حاضر درصدد پاسخ‌گویی به این پرسش اساسی است که چه عواملی بر انگیزه تحصیل دانشجویان در دانشگاه‌های غیرانتفاعی مؤثر است؟

در رابطه قوی‌ای با ساختار خانواده، سطح تحصیلات والدین، اندازه شهر و ناحیه سکونت دارد. درآمد خانوار و موقعیت والدین در بازار کار تأثیر ضعیف ولی معناداری دارد. آبریت (۲۰۰۰) در تحقیق خود نشان داده که سطح تحصیلات والدین به‌ویژه مادر و موقعیت اقتصادی مناسب پدر، احتمال ورود فرزندان به دانشگاه را افزایش می‌دهد. متغیر جنسیت نیز در ورود به دانشگاه مؤثر است و احتمال ورود مردان به دانشگاه کمتر است. یافته‌های لسی و سین (۲۰۰۱) نشان می‌دهد متغیرهای هزینه‌های شخصی و درآمدهای مورد انتظار، سطح تحصیلات والدین و درآمد خانوار، تأثیر معنی‌داری بر تحصیل فرزندان در دوره‌های آموزش عالی دارد. آکویک و همکاران (۲۰۰۵) نشان داده‌اند سطح تحصیلات خانواده بیش از محدودیت منابع مالی خانواده، تأثیر مثبتی بر ورود فرزندان به دانشگاه دارد (قارون، ۱۳۸۵: ۴-۹۲).

یافته‌های مکس ول و همکارانش (۲۰۰۰) نشان می‌دهد دو عامل رسیدن به شغل و درآمد از انگیزه‌های زنان برای ورود به دانشگاه است. بروس و اندرسون (۲۰۰۴) نشان دادند احتمال اتمام تحصیلات دانشگاهی در فرزندان والدینی که مدرک دانشگاهی دارند، نسبت به کسانی که والدین‌شان تحصیلات دانشگاهی ندارند بیشتر است. همچنین یافته‌های پژوهش اسکات (۲۰۰۴) حاکی از آن است که محیط خانواده امکان دستیابی به منابع اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی را مهیا می‌کند. به این صورت که والدین با تحصیل بالاتر می‌توانند ارزش‌هایی مانند اهمیت یادگیری را به فرزندان خود انتقال دهند. به بیانی دیگر، سطح تحصیلات والدین بر محیط فرهنگی فرزندان مؤثر است. همچنین اشتغال تمام‌وقت مادران در سنین اولیه فرزندان، تأثیر منفی جزئی‌ای بر موفقیت تحصیلی دارد. در مجموع تحقیقات پیشین نشان می‌دهد ورود فرد به آموزش عالی و ترجیح تحصیل بر کار یا عدم تحصیل، متأثر از برخی عوامل اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی موجود در خانواده یا جامعه و پیامدهای مثبت و منفی این رفتار در آینده است.

چهارچوب نظری تحقیق

در پاسخ به این پرسش که چرا عده‌ای از دانشجویان، به تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی اقدام می‌کنند و چه عواملی بر این تصمیم دانشجویان مؤثر است، تبیین‌های مختلفی ارائه شده است. عده‌ای آن را یک تقاضای اجتماعی می‌دانند که برخی متقاضیان آموزش عالی، با توجه

به ویژگی‌های خود و شرایط و ویژگی‌های دیگر متقاضیان، اقدام به انتخاب این نوع دانشگاه‌ها می‌کنند.^۱ (ر.ک. فارون، ۱۳۸۳ و وود هال، ۱۳۷۳: ۱۶۲ و Parnes, 1962: 7 and Sanyal, 1985) برخی فزونی تقاضا به عرضه آموزش عالی را موجب تحصیل دانشجویان در دانشگاه‌های غیرانتفاعی می‌دانند.^۲ (ر.ک. جیمز، ۱۳۸۰: ۱۴۷ و Winkler, 1987: 220). عدم‌ای گوناگونی سلیقه و تقاضا را عاملی می‌دانند که باعث می‌شود دانشجویانی در دانشگاه‌های غیرانتفاعی تحصیل کنند.^۳ (جیمز، ۱۳۸۰: ۱۵۰). برخی تبیین‌ها، تحصیل دانشجویان در دانشگاه‌های غیرانتفاعی را نوعی انتخاب عقلانی و سرمایه‌گذاری تلقی می‌کنند که دانشجویان درصدد یکنه کردن سود و منفعت و کسب فواید آتی تحصیل در دانشگاه است (نظریه انتخاب عقلانی و نظریه سرمایه انسانی، نظریه کارایی و نظریه نرخ بازدهی) (ر.ک. صالحی، ۱۳۸۳: ۵۶-۵۹؛ ساخارو پولوس، ۱۳۷۶: ۸۳؛ میس، ۱۳۷۶: ۱۰۵ و Blaug, 1982: 31). برخی تلاش متقاضیان برای ورود به دانشگاه را کسب فرصت‌های مناسب برای ارتقای پایگاه خود در جامعه، در رقابت با دیگران می‌دانند.^۴ (ر.ک. صالحی، ۱۳۸۳: ۶۳؛ فولتون، ۱۳۷۶: ۱۹۰؛ Bowles, 1976: 90). تبیین دیگر، تلاش برای جهت ورود به آموزش عالی را راهی برای پاسخ دادن به نیازهای خود و جامعه تلقی می‌کنند.^۵ (ر.ک. ریتزر، ۱۳۷۶: ۱۳۹-۱۳۶؛ استگان‌مور، ۱۳۷۶: ۱۶۶؛ Weiner, 1997: 145).

دیدگاه سرمایه انسانی تصمیم‌گیری فرد برای تحصیل در دانشگاه را نتیجه تصمیمات وی برای نوعی سرمایه‌گذاری خصوصی می‌داند. بر اساس این دیدگاه، هر فرد زمانی تصمیم به ادامه تحصیل در دانشگاه می‌گیرد که ارزش فعلی درآمدهای مورد انتظار بیشتر از ارزش فعلی هزینه‌ها باشد (فارون، ۱۳۸۲: ۶-۴۵).

طبق نظریه تقاضای اجتماعی، عرضه آموزش طبق تقاضای دانشجویان انجام می‌گیرد (Robbins, 1963: 49)؛ لذا رشد سریعی که در تعداد پذیرفته‌شدگان آموزش عالی در سراسر

۱. نظریه تقاضای اجتماعی و نظریه تقاضا برای نیروی کار متخصص

۲. نظریه تقاضای اضافه

۳. نظریه گوناگون تقاضا

۴. نظریه تضاد و کشمکش قدرت

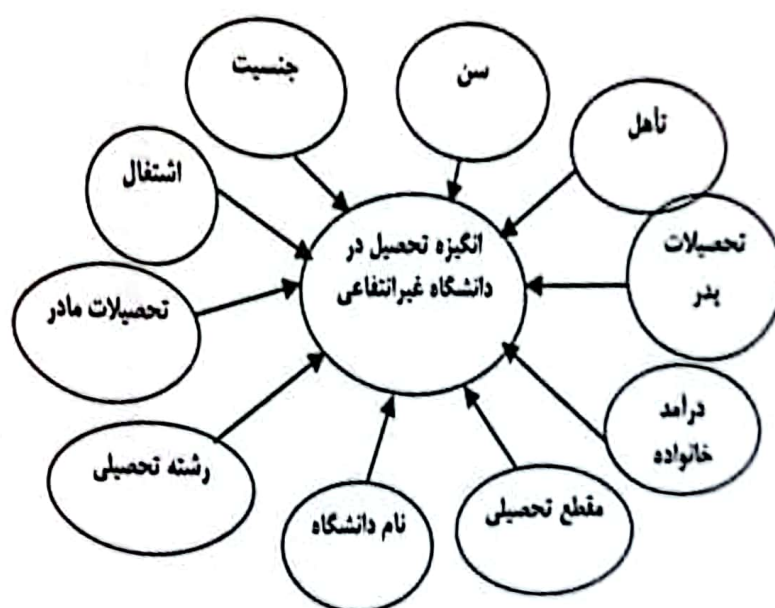
۵. نظریه کار، کارگر، ...

به‌دین باید ابتدا پیش از آنکه ناشی از برآورد معضل نیازهای بازار کار باشد، واکنشی بوده در مقابل فشارهای شدید مردمی. البته این باور که آموزش عالی به‌دین چشم‌اندازهای شغلی و برآمدهای بالاتر همیشگی می‌تواند، عاملی تعیین‌کننده و قوی در مورد تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی است. با وجود این، به‌هیچ‌وجه تنها توجه‌کننده انتظارات رو به افزایش کسب فرصت‌های آموزش عالی نیست. عوامل سیاسی و فرهنگی نیز اغلب به همان اندازه اهمیت دارند. تلاش‌هایی هم که برای افزایش مشارکت زنان و اقلیت‌های قومی در آموزش عالی صورت گرفته، در افزایش تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی در بسیاری از کشورها مؤثر بوده است (وودهدال، ۱۳۷۶: ۱۶۵). تقاضای اجتماعی در برنامه‌ریزی آموزش عالی به تحلیل عواملی نیاز دارد که تقاضای خاصی را مشخص و معین می‌کنند. عواملی از قبیل هزینه‌ها و سودهای مورد انتظار، به‌ویژه فرصت‌های شغلی و درآمدهای اضافی و همچنین عوامل اجتماعی و جمعیتی. این واقعیت که عوامل یادشده در بسیاری از کشورها دست به دست هم داده‌اند تا فشار شدیدی بر دولت‌ها برای گسترش مستمر آموزش عالی وارد کنند، بدین معنی است که دولت‌ها به چگونگی پاسخگویی به مسئله تقاضای اجتماعی توجه فزاینده‌ای دارند.

تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی، حاصل مجموع تقاضاهای انفرادی است و مجموع تصمیمات افراد در مورد نوع و مدت تحصیل است که تقاضای اجتماعی آموزش عالی را شکل می‌دهد، لذا می‌توان گفت تقاضای اجتماعی آموزش عالی تابعی از دو گروه عوامل است: یک گروه، عوامل فردی است و گروه دیگر، به تصمیمات سایرین و شرایط عمومی مؤثر بر تصمیم افراد مربوط می‌شود. بدیهی است هر دو گروه از این عوامل، در تعیین تعداد افراد واجد شرایط در ورود به آموزش عالی و نیز تعداد افراد متقاضی از بین واجدین شرایط مؤثر است.

با بررسی نظریات مطرح‌شده می‌توان گفت عموم نظریات، تبیین‌کننده تقاضا برای ادامه تحصیل در دانشگاه است و هیچ‌کدام از این نظریات، انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی را تبیین نمی‌کند. در توضیح این مطلب که چه عواملی بر انگیزه تحصیل در دانشگاه مؤثر است، می‌توان گفت که به نظر می‌رسد درآمد والدین، نقش بسیار مهمی را ایفا کند، چراکه این امکان را برای افراد فراهم می‌کند تا با پرداخت هزینه تحصیل بتوانند

ادامه تحصیل دهند. همچنین سن و اشتغال محدودیت‌هایی را برای ادامه تحصیل فراهم می‌کنند که این عوامل سبب می‌شود تا انگیزه تحصیل در افراد ضعیف شود. عامل جنسیت نیز بر انگیزه تحصیل، تأثیرگذار به نظر می‌رسد. رشته تحصیلی نیز می‌تواند بر انگیزه‌های تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی تأثیرگذار باشد زیرا ناتوانی در رقابت با دیگر متقاضیان تحصیل در دانشگاه‌های دولتی برای تحصیل در رشته‌های پرطرفدار، و وجود آن رشته در دانشگاه غیرانتفاعی سبب می‌شود تا انگیزه تحصیل در این دانشگاه‌ها در افراد تقویت شود. باید اضافه کرد نام دانشگاه‌های غیرانتفاعی نیز می‌تواند سبب افزایش انگیزه تحصیل در افراد شود. چراکه عملکردهای این نوع دانشگاه‌ها متفاوت است. بر اساس آنچه گفته شد می‌توان مدل زیر را ارائه کرد.

فرضیه‌های تحقیق

۱. به نظر می‌رسد سن پاسخگویان بر انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی تأثیرگذار باشد. بدین معنا که افزایش سن سبب می‌شود پاسخگویان برای تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی انگیزه کمتری داشته باشند؛
۲. به نظر می‌رسد بین زنان و مردان به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی، تفاوت معناداری وجود داشته باشد؛

عناصری که واحدهای نمونه‌گیری نهایی را تشکیل می‌دهند نیست، بلکه فقط باید فهرست نام خوشه‌ها را تهیه کرد که غالباً با نمونه‌گیری طبقه‌ای ترکیب می‌شود (ایکسر، ۱۳۶۷: ۴۲۸). سایرین برای گردآوری داده‌های مربوط به این پژوهش ابتدا خوشه، نمونه‌گیری شده سپس از پاره‌گروه‌های (طبقه‌ها) هریک از این خوشه‌ها، نمونه‌گیری به عمل آمد و سرانجام از واحدهای فردی هریک از این پاره‌گروه‌ها، با روش تصادفی نمونه‌های دانشجویان انتخاب و پرسش‌نامه‌ها تکمیل شد. با توجه به جمعیت حدوداً شانزده هزار نفری دانشجویان دانشگاه‌های غیرانتفاعی استان، با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۲۹۰ نفری به دست آمده است.

تعریف عطیاتی و شاخص‌سازی متغیرها

برای عطیاتی کردن متغیرهای مربوط به انگیزه‌ها و دلایل دانشجویان، در انتخاب دانشگاه غیرانتفاعی به عنوان محل تحصیل، پرسش‌ها و گویه‌هایی تدوین شده‌اند که هر کدام با یک طیف پنج‌درجه‌ای از خیلی زیاد، تا خیلی کم سنجیده شده‌اند که در جدول شماره ۱ آمده است.

اعتبار و روایی تحقیق

برای تعیین اعتبار ابزار تحقیق (پرسش‌نامه) از روش اعتبار صوری که نوعی اعتبار محتوایی است استفاده شده است. منظور از اعتبار صوری، میزان توافق متخصصان یک حوزه با یک شاخص یا معیار است. بدین منظور از نظریات متخصصان و کارشناسان مربوط در زمینه انطباق محتوای سؤالات با ویژگی‌های مورد انتظار استفاده شده است. برای تعیین پایایی ابزار تحقیق، از آلفای کرونباخ استفاده شد که در جریان یک مطالعه مقدماتی مورد ارزیابی قرار گرفت و نتیجه آن در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول شماره ۱. ضرایب آلفای کرونباخ برای گویه‌های مربوط به انواع انگیزه‌ها

انگیزه	گویه	سطح سنجش	ضریب آلفای کرونباخ
دسترسی و داشتن به دانشگاه دولتی	آسانی در قبولی کنکور، قبول نشدن در دانشگاه دولتی، احتمال قبول نشدن در دانشگاه‌های دیگر، وجود تقاضای زیاد برای ادامه تحصیل و کمبود فضای آموزشی، نبود شانس قبولی در دانشگاه و رشته‌های بهتر، بالا بودن متقاضیان دانشگاه و کم بودن تعداد دانشگاه‌ها	فاصله‌ای	۰/۶۰
نزدیکی به والدین و دوستان	نزدیکی به محل سکونت، توصیه دوستان و والدین، وجود دوستان و آشنایان در دانشگاه غیرانتفاعی، تشویق والدین به ثبت نام در دانشگاه به دلیل نزدیکی به محل سکونت، نزدیکی به خانواده و بودن در کنار آنها	فاصله‌ای	۰/۶۶
انگیزه اقتصادی	پایین بودن میزان شهریه نسبت به دانشگاه آزاد، احتمال اشتغال به کار در این رشته، پایین بودن میزان هزینه‌های تحصیلی در دانشگاه غیرانتفاعی، امید به دسترسی به درآمد بیشتر در آینده، نیاز جامعه به رشته تحصیلی در این دانشگاه، استفاده از وام و کمک هزینه دانشجویی در دانشگاه غیرانتفاعی، پایین بودن هزینه کلی در دانشگاه غیرانتفاعی	فاصله‌ای	۰/۵۶
انگیزه علمی	وجود امکانات مناسب و اساتید مجرب در دانشگاه غیرانتفاعی، شهرت و اعتبار این دانشگاه، کیفیت بالای آموزشی دانشگاه غیرانتفاعی	فاصله‌ای	۰/۶۰
انگیزه اجتماعی	شناخت زیاد از مؤسسين دانشگاه، ترس از دست دادن فرصت حاضر به دلیل فشارهای اجتماعی مانند سربازی، کسب مدرک دانشگاهی، دستیابی به آزادی در انتخاب از طریق تحصیل، مهم و باارزش بودن تحصیل در جامعه، دستیابی به فرصت برابر با دیگران از طریق تحصیل، ارتقای پایگاه اجتماعی خود در آینده	فاصله‌ای	۰/۷۰
انگیزه محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه)	وجود آزادی و نبود سخت‌گیری در دانشگاه غیرانتفاعی، وجود رشته مورد علاقه در دانشگاه غیرانتفاعی، کاربردی بودن رشته تحصیلی انتخابی در دانشگاه غیرانتفاعی، برقراری روابط صمیمی مدیران و کارکنان با دانشجو، وجود مقررات آسان و ساده در دانشگاه غیرانتفاعی، آزادی در انتخاب رشته و محل تحصیل، سهولت در ادامه تحصیل، آسانی تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی	فاصله‌ای	۰/۶۸

۴. به نظر می‌رسد بین افراد متأهل و غیر متأهل به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی، تفاوت معناداری وجود داشته باشد؛

۵. به نظر می‌رسد بین افراد شاغل و غیر شاغل به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی، تفاوت معناداری وجود داشته باشد؛

۵. به نظر می‌رسد بین دانشجویان مقاطع مختلف (کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری) به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی، تفاوت معناداری وجود داشته باشد؛

۶. به نظر می‌رسد بین دانشجویان رشته‌های مختلف به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی، تفاوت معناداری وجود داشته باشد؛

۷. به نظر می‌رسد بین دانشجویان دانشگاه‌های مختلف به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی، تفاوت معناداری وجود داشته باشد؛

۸. به نظر می‌رسد تحصیلات پدر و مادر بر انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی افراد تأثیر مبنی داشته باشد؛

۹. به نظر می‌رسد درآمد خانواده بر انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی تأثیرگذار باشد؛ بدین معنا که درآمد بالاتر سبب می‌شود افراد انگیزه بیشتری برای تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی داشته باشد.

جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق حاضر، دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی هستند که با توجه به محدودیت‌های موجود، جامعه آماری پژوهش حاضر را دانشجویان این نوع دانشگاه‌ها و مؤسسات در استان مازندران تشکیل می‌دهند.

روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

در این پژوهش از نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای طبقه‌ای استفاده شده است. مهم‌ترین نکته در مورد نمونه‌گیری خوشه‌ای این است که در آغاز لزومی به فهرست تمام

۱. مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد بیشترین میانگین (۲/۹۷ از ۱۶) به انگیزه تحصیلی و کمترین میانگین به انگیزه علمی (۲/۵۹ از ۵) اختصاص دارد و انگیزه تحصیلی تقریباً ۱۴ درصد بیشتر از انگیزه علمی است.

۲. به طور کلی انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی ۲/۹۹ از ۵ است که تقریباً در حد متوسط است.

جدول شماره ۳. خروجی آزمون T با هدف مقایسه میانگین انواع انگیزه‌های تحصیلی بر حسب جنسیت

انگیزه	جنسیت	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	سطح معناداری
دسترس بودن به دانشگاه دولتی	مرد	۱۵۰	۱۷/۹۷	۳/۸۶	۲/۱۲۲	۰/۰۳۵
	زن	۱۳۵	۱۷/۰۳	۳/۵۶		
مزدبکی به والدین و دوستان	مرد	۱۵۱	۱۵/۵۱	۲/۱۵	۱/۳۶۱	۰/۱۹۰
	زن	۱۳۷	۱۵/۱۵	۳/۹۶		
انگیزه اقتصادی	مرد	۱۵۹	۲۲/۵۵	۲/۵۸	۰/۵۵۹	۰/۵۸۳
	زن	۱۳۶	۲۲/۷۵	۲/۵۰		
انگیزه علمی	مرد	۱۵۱	۷/۹۵	۲/۸۱	۱/۰۱۷	۰/۳۱۰
	زن	۱۳۵	۷/۶۱	۲/۷۱		
انگیزه اجتماعی	مرد	۱۵۹	۲۱/۳۳	۲/۹۸	۰/۲۵۹	۰/۸۰۳
	زن	۱۳۵	۲۱/۵۷	۲/۸۱		
انگیزه محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه)	مرد	۱۵۸	۲۳/۵۱	۵/۵۳	۰/۵۱۸	۰/۶۰۵
	زن	۱۳۳	۲۳/۷۳	۵/۰۲		
کل	مرد	۱۵۸	۱۰۷/۵۷	۲۰/۵۲	۰/۲۲۹	۰/۸۱۹
	زن	۱۳۰	۱۰۸/۰۲	۱۹/۳۶		

با توجه به یافته‌های جدول شماره ۳ می‌توان گفت تفاوت میانگین انگیزه دسترس بودن به دانشگاه‌ها در مردان و زنان معنادار است و میانگین این نوع انگیزه در بین مردان (۱۷/۹۷) بیشتر از میانگین آن در زنان (۱۷/۰۳) است. میانگین انواع دیگر انگیزه‌ها در بین دانشجویان زن و مرد تفاوت معناداری ندارد. همچنین تفاوت میانگین انگیزه کل در بین زنان و مردان معنادار نیست؛ لذا این فرضیه تحقیق که بین زنان و مردان به لحاظ انگیزه

یافته‌های تحقیق

الف - یافته‌های توصیفی

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد ۵۲/۴ درصد پاسخگویان مرد و ۴۷/۶ درصد آنها زن هستند. دامنه سنی پاسخگویان جامعه آماری ۱۸ تا ۳۲ سال است که بیشترین درصد (۲۶/۲) به گروه سنی ۲۱ سال تعلق دارد. به لحاظ وضعیت تأهل نیز حدود ۹۲ درصد آنان مجرد و ۸ درصد متأهل هستند. همچنین تقریباً ۴۲ درصد دانشجویان در گروه فنی - مهندسی، ۲۰ درصد در گروه هنر، ۱۸ درصد در گروه علوم انسانی، ۱۵ درصد کشاورزی و ۲ درصد در گروه علوم پایه مشغول به تحصیل هستند. افزودنی است مقطع تحصیلی ۳۶/۹ درصد افراد کارشناسی، ۴۵/۲ درصد کاردانی و ۱۵/۵ درصد کارشناسی ناپیوسته است.

جدول شماره ۲. درصد فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی

انگیزه	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	پاسخ نداده	کل	میانگین
انگیزه اقتصادی	۱۳/۰	۱۲/۷	۳۱/۲	۲۲/۲	۱۹/۷	۱/۲	۱۰۰	۳/۲۳
انگیزه اجتماعی	۱۴/۰	۱۵/۳	۳۴/۷	۲۰/۰	۱۴/۵	۱/۵	۱۰۰	۳/۰۶
نزدیکی به خانواده و دوستان	۱۷/۷	۱۷/۷	۳۰/۰	۱۸/۷	۱۵/۲	۰/۷	۱۰۰	۲/۹۶
انگیزه محیطی	۱۶/۷	۱۸/۲	۳۱/۲	۱۸/۶	۱۴/۰	۱/۳	۱۰۰	۲/۹۴
دسترسی نداشتن به دانشگاه دولتی	۱۵/۸	۱۷/۷	۳۵/۹	۱۷/۴	۱۲/۴	۰/۸	۱۰۰	۲/۹۲
انگیزه علمی	۲۴/۴	۲۲/۸	۲۸/۸	۱۴/۱	۸/۶	۱/۳	۱۰۰	۲/۵۹
کل	۱۶/۱	۱۶/۸	۳۲/۳	۱۹/۰	۱۴/۷	۱/۱	۱۰۰	۲/۹۹

با توجه به یافته‌های این جدول می‌توان گفت:

۱. ۴۱/۹ درصد افراد دارای انگیزه اقتصادی زیاد و خیلی زیادی هستند؛ در مقابل این نوع انگیزه در ۲۵/۷ درصد افراد کم و خیلی کم است.
۲. ۲۲/۷ درصد افراد دارای انگیزه علمی زیاد و خیلی زیادی هستند؛ در حالی که ۴۷/۲ درصد افراد دارای انگیزه علمی کم و بسیار کمی هستند.
۳. به‌طور کلی انگیزه تحصیل ۳۳/۷ درصد افراد در دانشگاه غیرانتفاعی زیاد و خیلی زیاد و در مقابل انگیزه ۳۲/۹ درصد آنان برای تحصیل در این نوع دانشگاه‌ها، کم و بسیار کم است.

جدول شماره ۵. خروجی آزمون T به منظور مقایسه میانگین انواع انگیزه‌های تحصیلی بر حسب وضعیت اشتغال

انگیزه	وضعیت اشتغال	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	سطح معناداری
دانشجویی به دانشگاه دولتی	شاغل	۱۱	۱۷/۹۰	۳/۶۳	۱/۶۶۳	۰/۰۰۱
	غیر شاغل	۲۳۸	۱۷/۱۳	۳/۶۷		
بررسی به والدین و دوستان	شاغل	۱۱	۱۱/۷۶	۳/۷۸	۱/۰۱۱	۰/۰۰۱
	غیر شاغل	۲۱۱	۱۱/۷۶	۱/۱۰		
انگیزه اقتصادی	شاغل	۱۱	۲۳/۱۱	۵/۰۲	۱/۳۹۱	۰/۰۰۲
	غیر شاغل	۲۳۸	۲۲/۳۸	۱/۱۰		
انگیزه علمی	شاغل	۱۱	۸/۴۱	۲/۵۷	۱/۵۶۰	۰/۰۰۰
	غیر شاغل	۲۳۹	۷/۶۸	۲/۸۰		
انگیزه اجتماعی	شاغل	۱۱	۲۱/۹۰	۴/۷۸	۰/۸۰۹	۰/۰۰۱
	غیر شاغل	۲۳۷	۲۱/۲۳	۴/۹۲		
انگیزه محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه)	شاغل	۱۰	۲۳/۸۸	۴/۷۲	۰/۴۳۷	۰/۰۰۳
	غیر شاغل	۲۳۵	۲۳/۴۸	۵/۳۶		
کل	شاغل	۱۰	۱۱۰/۲۵	۱۸/۳۴	۰/۹۳۰	۰/۰۰۳
	غیر شاغل	۲۳۲	۱۰۷/۰۶	۲۰/۳۰		

یافته‌های جدول شماره ۵ حاکی از آن است که تفاوت میانگین انواع انگیزه تحصیلی افراد شاغل و غیر شاغل معنادار نیست. در مورد انگیزه کل نیز تفاوت دو گروه معنادار نیست؛ لذا این فرضیه تحقیق که بین افراد شاغل و غیر شاغل به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی تفاوت معناداری وجود دارد، رد می‌شود.

جدول شماره ۶. خروجی آزمون F به منظور مقایسه میانگین انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی بر حسب تحصیلات پدر

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری
بین گروهی	۶۶۲/۲۶۴	۳	۲۲۰/۷۵۵		
درون گروهی	۱۰۶۴۲۴/۵۸۵	۲۶۷	۳۹۸/۵۹۴		
کل	۱۰۷۰۸۶/۸۴۹	۲۷۰		۰/۵۵۴	۰/۰۰۱

تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد، رد می‌شود. البته فرضیه مذکور در مورد انگیزه دسترسی نداشتن به دانشگاه دولتی تأیید می‌شود.

یافته‌های جدول شماره ۱ نشان می‌دهد میانگین انواع انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی در بین افراد مجرد و متأهل، تفاوت معناداری ندارند. تفاوت دو گروه در میانگین انگیزه کل نیز معنادار نیست. لذا این فرضیه تحقیق که بین افراد مجرد و متأهل به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی تفاوت معناداری وجود دارد، رد می‌شود.

جدول شماره ۱: خروجی آزمون T به منظور مقایسه میانگین انواع انگیزه‌های تحصیلی بر حسب وضعیت تأهل

انگیزه	وضعیت تأهل	فراوانی	میانگین	انحراف میار	مقدار t	سطح معناداری
دستیابی نداشتن به دانشگاه دولتی	مجرد	۲۶۴	۱۷/۴۸	۳/۷۹	-۰/۶۶۷	۰/۵۰۶
	متأهل	۲۱	۱۸/۰۵	۳/۲۲		
بررسی به والدین و دوستان	مجرد	۲۶۶	۱۴/۷۱	۴/۱۲	-۱/۴۸۹	۰/۱۳۸
	متأهل	۲۲	۱۶/۰۵	۳/۰۳		
انگیزه اقتصادی	مجرد	۲۶۳	۲۲/۴۶	۴/۵۱	-۱/۶۴۷	۰/۱۰۱
	متأهل	۲۲	۲۴/۰۹	۳/۹۳		
انگیزه علمی	مجرد	۲۶۴	۷/۷۶	۲/۸۰	-۰/۴۶۳	۰/۶۴۴
	متأهل	۲۲	۸/۰۵	۲/۳۴		
انگیزه اجتماعی	مجرد	۲۶۲	۲۱/۳۸	۴/۸۹	-۰/۱۹۲	۰/۸۴۸
	متأهل	۲۲	۲۱/۵۹	۵/۱۲		
انگیزه محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه)	مجرد	۲۵۹	۲۳/۴۹	۵/۳۱	-۰/۷۹۴	۰/۴۲۸
	متأهل	۲۲	۲۴/۴۱	۴/۱۲		
کل	مجرد	۲۵۷	۱۰۷/۳۰	۲۰/۲۳	-۱/۲۳۹	۰/۲۱۶
	متأهل	۲۱	۱۱۲/۹۰	۱۵/۷۵		

سطح معناداری آزمون ۱ که در جدول شماره ۶ آمده است، نشان می‌دهد تحصیلات پدر دانشجویان بر انگیزه دانشجویان برای تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی ندارد. چون تفاوت معناداری بین انگیزه افراد برای تحصیل در این نوع دانشگاه‌ها، بر حسب تحصیلات پدر وجود ندارد. لذا این فرضیه تحقیق که تحصیلات پدر بر انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی تأثیر گذار است، رد می‌شود.

جدول شماره ۷: خروجی آزمون F به منظور مقایسه میانگین انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی بر حسب تحصیلات مادر

سطح معناداری	F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات
بین گروهی		۶۹۸/۳۲۱	۳	۲۰۹۱/۹۷۱	
درون گروهی		۳۹۵/۸۵۳	۲۶۹	۱۰۶۱۸۱/۱۵۷	
کل	۰/۱۵۱	۱/۷۶۱	۲۷۲	۱۰۸۵۷۹/۱۲۹	

داده‌های جدول شماره ۷ حاکی از آن است که تفاوت میانگین انگیزه تحصیلی در دانشگاه غیرانتفاعی بر حسب تحصیلات مادر، معنادار نیست. چون سطح معناداری مشاهده‌شده بالاتر از ۰/۰۵ است؛ لذا این فرضیه تحقیق که تحصیلات مادر بر انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی تأثیر گذار است، رد می‌شود.

یافته‌های جدول شماره ۸ نشان می‌دهد از میان انواع انگیزه‌های مطرح‌شده، تفاوت میانگین انگیزه علمی و انگیزه محیطی پاسخگویان بر حسب رشته تحصیلی آنها، معنادار است. مقایسه میانگین این نوع انگیزه‌ها که در جدول شماره ۹ آمده است، حاکی از آن است که میانگین انگیزه علمی دانشجویان رشته علوم انسانی (۹/۲۹) و دانشجویان رشته علوم پایه (۵/۸۳) به ترتیب در بالاترین و پایین‌ترین سطح قرار دارند. در مورد انگیزه‌های محیطی نیز بیشترین میانگین (۲۵/۰۶) به گروه علوم انسانی و کمترین میانگین (۱۹/۱۷) به گروه علوم پایه اختصاص دارد. لازم به ذکر است تفاوت گروه‌ها در انگیزه کل معنادار نیست؛ لذا این فرضیه تحقیق که بین دانشجویان رشته‌های مختلف به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی تفاوت معناداری وجود دارد، رد می‌شود. البته فرضیه مطرح‌شده درباره انگیزه علمی و انگیزه محیطی تأیید می‌شود.

جدول شماره ۸. خروجی آزمون F به منظور مقایسه میانگین انواع انگیزه‌های تحصیلی بر حسب رشته تحصیلی پاسخگو

انگیزه	منبع تغییرات	مجموع مربعات	آزادی	نسبت میانگین	F	مقدار محاسبه شده
دسترسی به دانش به دانشگاه دولتی	بین گروهی درون گروهی کل	۱۰/۶۰۴ ۳۸۱۳/۰۳۴ ۳۸۲۳/۶۳۶	۱ ۲۷۰ ۲۷۱	۲۱۵۱ ۱۱۱۱۲۲	۰/۳۶۵ ۰/۳۶۵	۰/۳۶۵
بررسی به والدین و دوستان	بین گروهی درون گروهی کل	۱۱۸/۵۲۱ ۱۳۵۹/۵۵۱ ۱۴۷۸/۰۷۶	۱ ۲۷۳ ۲۷۷	۲۹۶۳۰ ۱۵۹۶۹	۱/۸۵۵ ۰/۱۱۹	۰/۱۱۹
انگیزه اقتصادی	بین گروهی درون گروهی کل	۷۵/۷۷۷ ۵۲۰۸/۷۶۸ ۵۲۸۱/۵۴۵	۱ ۲۷۰ ۲۷۱	۱۸۹۴۴ ۱۹/۲۹۲	۰/۹۸۲ ۰/۴۱۸	۰/۴۱۸
انگیزه علمی	بین گروهی درون گروهی کل	۲۳۴/۷۸۸ ۱۸۸۷/۰۳۴ ۲۱۲۰/۸۲۲	۱ ۲۷۱ ۲۷۵	۵۸۶۹۶ ۶۹۶۰	۸/۴۳۴ ۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
انگیزه اجتماعی	بین گروهی درون گروهی کل	۴۸/۶۰۴ ۶۳۱۴/۹۶۲ ۶۳۶۳/۵۶۶	۱ ۲۶۹ ۲۷۳	۱۲/۱۵۱ ۲۳/۴۷۶	۰/۵۱۸ ۰/۷۲۳	۰/۷۲۳
انگیزه محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه)	بین گروهی درون گروهی کل	۴۶۴/۳۶۳ ۷۰۱۴/۳۸۹ ۷۴۷۸/۷۵۳	۱ ۲۶۶ ۲۷۰	۱۱۶/۰۹۱ ۲۶۳۷۰	۴/۴۰۲ ۰/۰۰۲	۰/۰۰۲
کل	بین گروهی درون گروهی کل	۲۲۸۱/۰۱۶ ۱۰۰۸۷۸/۶۱۰ ۱۰۳۱۵۹/۶۲۷	۴ ۲۶۳ ۲۶۷	۵۷۰/۲۵۴ ۳۸۳/۵۶۹	۱/۴۸۷ ۰/۲۰۷	۰/۲۰۷

جدول شماره ۹. میانگین انگیزه علمی و محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه) پاسخگویان بر حسب رشته تحصیلی

انگیزه	گروه	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
انگیزه علمی	انسانی	۵۱	۹/۲۹	۲/۵۲
	فنی	۱۲۰	۷/۹۳	۲/۸۵
	هنر	۵۹	۷/۴۹	۲/۴۸
	کشاورزی	۴۰	۶/۳۰	۲/۴۷
	علوم پایه	۶	۵/۸۳	۰/۹۸
	انسانی	۵۰	۲۵/۰۶	۵/۸۷
انگیزه محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه)	هنر	۵۹	۲۴/۷۳	۴/۰۸
	کشاورزی	۳۸	۲۴/۱۸	۵/۱۰
	فنی	۱۱۸	۲۲/۴۷	۵/۳۷
	علوم پایه	۶	۱۹/۱۷	۲/۳۲

جدول شماره ۱۱. میانگین انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان بر حسب سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	میانگین	فراوانی	گروه	نوع انگیزه
۰/۰۰۰	۱۶/۵۱۰	۱۳۰	کارشناسی	نزدیکی به والدین و دوستان
۰/۰۰۰	۱۶/۶۵۴	۱۰۷	کارشناسی	
۰/۰۰۰	۱۶/۶۵۴	۱۱	کارشناسی ناپیوسته	

جدول شماره ۱۲. خروجی آزمون F به منظور مقایسه میانگین

انواع انگیزه‌های تحصیلی بر حسب نام دانشگاه

انگیزه	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری
دسترسی نداشتن به دانشگاه دولتی	بین گروهی درون گروهی کل	۲۱۳/۳۷۴ ۳۵۵۶/۳۸۶ ۳۷۶۹/۷۶۰	۴ ۲۷۰ ۲۷۴	۵۳/۳۴۴ ۱۳/۱۷۲	۱/۰۵۰	۰/۰۰۳
نزدیکی به والدین و دوستان	بین گروهی درون گروهی کل	۱۲۸/۷۸۶ ۴۴۷۴/۹۳۰ ۴۶۰۳/۷۱۶	۴ ۲۷۳ ۲۷۷	۳۲/۱۹۶ ۱۶/۳۹۲	۱/۹۶۵	۰/۰۰۰
انگیزه اقتصادی	بین گروهی درون گروهی کل	۱۷۵/۶۴۸ ۵۴۲۳/۲۴۰ ۵۵۹۸/۸۸۷	۴ ۲۷۰ ۲۷۴	۴۳/۹۱۲ ۲۰/۰۸۶	۲/۱۸۶	۰/۰۷۱
انگیزه علمی	بین گروهی درون گروهی کل	۱۸۸/۴۲۸ ۱۹۳۳/۸۷۳ ۲۱۲۲/۳۰۱	۴ ۲۷۱ ۲۷۵	۴۷/۱۰۷ ۷/۱۳۶	۶/۶۰۱	۰/۰۰۰
انگیزه اجتماعی	بین گروهی درون گروهی کل	۱۳۹/۱۵۲ ۶۴۸۵/۲۱۳ ۶۶۲۴/۳۶۵	۴ ۲۶۹ ۲۷۳	۳۴/۷۸۸ ۲۴/۱۰۹	۱/۴۴۳	۰/۳۲۰
انگیزه محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه)	بین گروهی درون گروهی کل	۵۹۴/۸۱۴ ۶۹۶۹/۵۸۰ ۷۵۱۹/۳۹۵	۴ ۲۶۶ ۲۷۰	۱۳۷/۴۵۴ ۲۶/۲۰۱	۵/۲۴۶	۰/۰۰۰
کل	بین گروهی درون گروهی کل	۴۹۰۲/۲۶۹ ۱۰۳۰۰۵/۴۹۲ ۱۰۷۹۰۷/۷۶۱	۴ ۲۶۳ ۲۶۷	۱۲۲۵/۵۶۷ ۳۹۱/۶۵۶	۳/۱۲۹	۰/۰۱۵

بافته‌های جدول شماره ۱۲ نشان می‌دهد از میان انگیزه‌های مطرح شده، تفاوت میانگین انگیزه دسترسی نداشتن به دانشگاه دولتی، انگیزه علمی، انگیزه محیطی و انگیزه کلی سبز حسب نام دانشگاه معنادار است. با توجه به جدول شماره ۱۳ می‌توان گفت:

۱. میانگین انگیزه دسترسی نداشتن به دانشگاه دولتی در بین دانشجویان دانشگاه آمل (۲۱/۰۹) در بالاترین سطح و میانگین این نوع انگیزه در بین دانشجویان دانشگاه شمال (۱۷/۰۰) در پایین‌ترین سطح قرار دارد.

۲. بیشترین (۹/۱۴) و کمترین (۶/۳۶) میانگین انگیزه علمی به ترتیب به دانشجویان دانشگاه سبز و دانشگاه خزر اختصاص دارد.

۳. انگیزه محیطی دانشجویان دانشگاه آمل (۲۸/۹۰) در بالاترین سطح و میانگین این نوع انگیزه در دانشجویان دانشگاه شمال (۲۲/۳۶) در پایین‌ترین سطح قرار دارد.

۴. به‌طور کلی مقایسه میانگین انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی نشان می‌دهد بیشترین (۱۲۱/۵۰) و کمترین میانگین (۱۰۴/۵۶) به ترتیب به دانشجویان دانشگاه آمل و دانشجویان دانشگاه شمال اختصاص دارد.

بنابراین این فرضیه تحقیق که بین دانشجویان دانشگاه‌های مختلف به لحاظ انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی تفاوت معناداری وجود دارد، تأیید می‌شود.

جدول شماره ۱۳. میانگین انواع انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی بر حسب نام دانشگاه

انگیزه	گروه	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
دسترسی نداشتن به دانشگاه دولتی	آمل	۱۱	۲۱/۰۹	۳/۲۱
	ساری	۷۸	۱۸/۰۸	۳/۴۵
	سبز	۲۳	۱۸/۰۴	۳/۶۴
	خزر	۵۵	۱۷/۰۲	۳/۶۹
	شمال	۱۰۸	۱۷/۰۰	۳/۷۶
انگیزه علمی	سبز	۲۲	۹/۱۴	۲/۷۳
	آمل	۱۲	۹/۰۸	۲/۱۱
	شمال	۱۰۸	۸/۱۹	۲/۸۰
	ساری	۷۹	۷/۷۸	۲/۵۳
	خزر	۵۵	۶/۳۶	۲/۶۹

جدول شماره ۱۰. خروجی آزمون F به منظور مقایسه میانگین
انواع انگیزه‌های تحصیلی بر حسب مقطع تحصیلی

انگیزه	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری
دسترسی به دانش به دانشگاه دولتی	بین گروهی درون گروهی کل	۲۰۰۳۶۶ ۳۸۱۱۳۱۳ ۳۸۸۶۲۷۹	۲ ۳۷۱ ۳۷۳	۲۶۰۱۳۳ ۱۳۰۸۰۸	۱۰۰۶۹	۰/۰۰۰
برابری به والدین و دوستان	بین گروهی درون گروهی کل	۱۶۱۰۳۷۱ ۱۳۳۹۰۸۱۵ ۱۱۹۱۰۳۹	۲ ۳۷۱ ۳۷۳	۸۰۵۱۸۵ ۱۱۰۳۷۱	۸۳۰۹	۰/۰۰۰
انگیزه اقتصادی	بین گروهی درون گروهی کل	۱۸۰۹۱۹ ۱۸۰۹۱۹ ۱۱۹۰۰۶۵	۲ ۳۷۱ ۳۷۳	۹۰۴۵۹ ۱۸۰۹۱۹	۱۰۳۶۱	۰/۰۰۰
انگیزه صوری	بین گروهی درون گروهی کل	۱۱۳۹۰۱۳۴ ۹۰۳۹۰۳۸۱ ۹۰۱۰۰۰۰۹	۲ ۳۷۱ ۳۷۳	۵۶۹۵۰۶۷ ۹۰۳۹۰۳۸۱	۱۰۳۶۱	۰/۰۰۰
انگیزه اجتماعی	بین گروهی درون گروهی کل	۳۹۰۳۷۱ ۶۵۳۹۰۱۶۱ ۶۵۹۰۰۰۰۹	۲ ۳۷۱ ۳۷۳	۱۹۵۱۸۵ ۶۵۳۹۰۱۶۱	۰/۷۵۸	۰/۰۰۰
انگیزه محیطی محیط دانشگاه و رفاه نمودن	بین گروهی درون گروهی کل	۱۳۰۰۰۰۰ ۱۳۳۱۰۱۳۳ ۱۳۰۰۰۰۰	۲ ۳۷۱ ۳۷۳	۶۵۰۰۰۰ ۱۳۳۱۰۱۳۳	۲۰۱۸۸	۰/۰۰۰
کل	بین گروهی درون گروهی کل	۱۸۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۲ ۳۷۱ ۳۷۳	۹۰۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۸۱۱	۰/۰۰۰

سطوح معناداری آزمون F در جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد از میان انواع انگیزه‌های مطرح شده، تنها تفاوت میانگین انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان دانشجویان بر حسب مقطع تحصیلی، معنادار است. مقایسه میانگین این نوع انگیزه در بین دانشجویان که در جدول شماره ۱۱ آمده، حاکی از آن است که میانگین انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان در دانشجویان مقطع کارشناسی (۱۵۵) و کارشناسی ارشد (۱۳۳۹۸۵) در بالاترین و پایین‌ترین سطح قرار دارد. لذا فرضیه تأثیر مقطع تحصیلی بر انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرتکانه‌ای رد می‌شود. البته این فرضیه درباره انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان تأیید می‌شود.

جدول شماره ۱۶. رگرسیون خطی چندمتغیره متغیرهای مستقل
با متغیر انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان

متغیرهای مستقل	ضرایب استاندارد شده		ضریب تعیین (R^2)	ضرایب استاندارد شده (Beta)	مقدار t	سطح معناداری
	ضریب رگرسیونی (b)	خطای معیار (Std. Error)				
مقدار ثابت در آمد	۱۵/۲۹۲	۰/۳۰۲			۵۰/۶۶۱	۰/۰۰۰
خانواده	-۹/۳۵۰	۰/۰۰۰	۰/۰۲۵	-۰/۱۵۹	-۶/۶۶۱	۰/۰۰۰

یافته‌های جدول شماره ۱۶ نشان می‌دهد در مورد متغیر وابسته انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان، تنها متغیر درآمد خانواده در مدل باقی مانده و متغیر سن از معادله حذف شده است. مدل منتخب ۲/۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند. لازم به ذکر است تأثیر درآمد خانواده بر متغیر وابسته، منفی است.

جدول شماره ۱۷. رگرسیون خطی چندمتغیره متغیرهای مستقل با متغیر انگیزه اقتصادی

متغیرهای مستقل	ضرایب استاندارد شده		ضریب تعیین (R^2)	ضرایب استاندارد شده (Beta)	مقدار t	سطح معناداری
	ضریب رگرسیونی (b)	خطای معیار (Std. Error)				
مقدار ثابت	۲۳/۲۳۰	۰/۳۳۲			۶۹/۸۶۹	۰/۰۰۰
درآمد خانواده	-۱/۱۴۴	۰/۰۰۰	۰/۰۳۲	-۰/۱۷۸	-۳/۰۱۴	۰/۰۰۳

نتایج رگرسیون خطی چندمتغیره متغیرهای مستقل با متغیر وابسته انگیزه اقتصادی در جدول شماره ۱۷ آمده است. یافته‌های جدول نشان می‌دهد از میان دو متغیر درآمد خانواده و سن، تنها متغیر درآمد خانواده در مدل باقی مانده است. مدل مذکور ۳/۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته انگیزه اقتصادی را توضیح می‌دهد. لازم به ذکر است تأثیر درآمد خانواده بر متغیر وابسته، منفی است.

جدول شماره ۱۵. رگرسیون خطی ساده بین هریک از متغیرهای مستقل با متغیرهای وابسته

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	ضرایب استاندارد شده		ضریب تعیین (R^2)	ضرایب استاندارد شده (Beta)	مقدار t	سطح معناداری
		رگرسیون (b)	خطای معیار (Std.Err)				
استواری بافتی	سن	-۰/۱۱۸	۰/۱۶۱	۰/۰۰۵	-۰/۰۷۱	-۱/۱۹۱	۰/۲۳۵
	درآمد	-۰/۱۲۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۲	-۰/۰۱۵	-۰/۷۵۰	۰/۲۵۱
نزدیکی به والدین	سن	-۰/۲۳۰	۰/۱۳۱	۰/۰۱۱	-۰/۱۰۲	-۱/۷۶۱	۰/۰۸۶
	درآمد	-۰/۳۵۷	۰/۰۰۰	۰/۰۲۵	۰/۱۵۹	-۲/۷۶۶	۰/۰۰۷
انگیزه تحصیلی	سن	۰/۰۱۱	۰/۱۱۹	۰/۰۰۰	۰/۰۰۶	۰/۰۹۱	۰/۹۳۵
	درآمد	-۱/۱۳۳	۰/۰۰۰	۰/۰۳۱	۰/۱۷۵	-۲/۹۹۷	۰/۰۰۳
انگیزه علمی	سن	-۰/۰۹۸	۰/۰۹۱	۰/۰۰۴	۰/۰۶۵	-۱/۰۷۹	۰/۲۸۲
	درآمد	۳/۲۷۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۱۱	۰/۹۸۹
انگیزه اجتماعی	سن	-۰/۰۳۰	۰/۱۶۲	۰/۰۰۰	-۰/۰۱۱	-۰/۱۸۸	۰/۸۵۱
	درآمد	-۳/۳۲۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۲	-۰/۰۴۷	-۰/۷۹۱	۰/۱۲۸
انگیزه رشته و دانشگاه (مجموعی)	سن	-۰/۱۲۱	۰/۱۷۱	۰/۰۰۲	-۰/۰۴۲	-۰/۶۹۸	۰/۱۸۶
	درآمد	-۷/۸۳۵	۰/۰۰۰	۰/۰۱۱	-۰/۱۰۵	-۱/۷۵۸	۰/۰۸۰
کل	سن	-۰/۷۱۵	۰/۶۷۲	۰/۰۰۵	-۰/۰۶۷	-۱/۱۱۰	۰/۲۳۸
	درآمد	-۳/۱۹۰	۰/۰۰۰	۰/۰۱۲	-۰/۱۱۱	-۱/۸۶۲	۰/۰۶۱

نتایج رگرسیون خطی ساده بین هریک از متغیرهای مستقل با متغیرهای وابسته در جدول شماره ۱۵ آمده است. سطوح معناداری آزمون t نشان می‌دهد تأثیر درآمد خانواده بر دو نوع انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان و اقتصادی، منفی و معنادار است. در سایر موارد، تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیرهای وابسته معنادار نیست. تأثیر سن و درآمد خانواده بر انگیزه کل معنادار نیست لذا این فرضیات تحقیق که سن و درآمد خانواده بر انگیزه تحصیل در دانشگاه‌های غیرانتفاعی تأثیرگذار است، رد می‌شود.

برای سنجش بهتر تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیرهای انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان و انگیزه اقتصادی، از رگرسیون خطی چندمتغیره (به روش گام‌به‌گام) استفاده شده که نتایج آن در جدول‌های ۱۶ و ۱۷ آمده است.

جدول شماره ۱۳

انگیزه	گروه	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
انگیزه محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه)	آمل	۱۰	۲۸/۹۰	۳/۵۱
	ساری	۷۹	۲۱/۷۰	۱/۶۳
	سبز	۲۱	۲۱/۲۱	۵/۹۱
	خزر	۵۳	۲۳/۵۱	۵/۲۵
	شمال	۱۰۸	۲۲/۳۶	۵/۳۶
کل	آمل	۱۰	۱۲۱/۵۰	۱۱/۶۲
	سار	۲۰	۱۱۲/۹۰	۲۰/۱۲
	ساری	۷۸	۱۱۱/۲۷	۱۸/۰۰
	خزر	۵۲	۱۰۵/۳۱	۲۱/۸۲
	شمال	۱۰۸	۱۰۴/۵۶	۲۰/۴۲

نتایج ضرایب همبستگی بین انواع انگیزه تحصیلی با متغیرهای سن و درآمد خانواده در جدول شماره ۱۴ آمده است. سطوح معناداری نشان می‌دهد رابطه بین انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان و انگیزه اقتصادی با درآمد معنادار است. رابطه بین درآمد خانواده با انگیزه اقتصادی (۰/۱۷۵-) قوی‌تر از رابطه آن با انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان (۰/۱۵۹-) است. البته در هر دو مورد جهت رابطه منفی است. در سایر موارد رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته معنادار نیست.

جدول شماره ۱۴. ضرایب همبستگی متغیرهای وابسته و مستقل

نوع انگیزه	سن			درآمد خانواده		
	فراوانی	ضریب همبستگی	سطح معناداری	فراوانی	ضریب همبستگی	سطح معناداری
دسترسی نداشتن به دانشگاه دولتی	۲۷۹	-۰/۰۷۱	۰/۲۳۵	۲۸۵	-۰/۰۴۵	۰/۴۵۴
نزدیکی به والدین و دوستان	۲۸۲	-۰/۱۰۲	۰/۰۸۶	۲۸۸	-۰/۱۵۹	۰/۰۰۷
انگیزه اقتصادی	۲۷۹	۰/۰۰۶	۰/۹۲۵	۲۸۵	-۰/۱۷۵	۰/۰۰۳
انگیزه علمی	۲۸۰	-۰/۰۶۵	۰/۲۸۲	۲۸۶	۰/۰۰۱	۰/۹۸۹
انگیزه اجتماعی	۲۷۸	-۰/۰۱۱	۰/۸۵۱	۲۸۴	-۰/۰۴۷	۰/۴۲۸
انگیزه محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه)	۲۷۵	-۰/۰۴۲	۰/۸۵۱	۲۸۱	-۰/۱۰۵	۰/۰۸۰
کل	۲۷۲	-۰/۰۶۷	۰/۲۶۸	۲۷۸	-۰/۱۱۱	۰/۰۶۴

۱. میانگین انگیزه علمی و محیطی (محیط دانشگاه و رشته دلخواه) دانشجویان بر حسب رشته‌های تحصیلی متفاوت است و انگیزه دانشجویان رشته‌های علوم انسانی در هر دو مورد، در بالاترین سطح قرار دارد. بدین معنا که رشته تحصیلی بر انگیزه علمی و محیطی دانشجویان دانشگاه‌های غیرانتفاعی تأثیر معناداری دارد؛

۲. دانشجویان مقطع کاردانی انگیزه بیشتری برای نزدیکی به والدین و دوستان خود دارند و این معنادار است؛

۳. در میان دانشگاه‌های غیرانتفاعی مطرح شده باید گفت انگیزه تحصیل در دانشجویان دانشگاه آمل در بالاترین سطح قرار دارد؛

۴. تأثیر درآمد بر دو نوع انگیزه اقتصادی و انگیزه نزدیکی به والدین و دوستان، منفی و معنادار است. این بدان معناست که افراد با درآمد پایین‌تر دارای انگیزه‌های اقتصادی بیشتری برای ادامه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی هستند و بیشتر ترجیح می‌دهند تا در نزدیکی والدین و دوستان خود به تحصیل ادامه دهند چراکه به نظر می‌رسد نزدیکی به والدین تا حدودی هزینه تحصیل در دانشگاه را کاهش می‌دهد.

مقایسه یافته‌ها با تحقیقات قبلی

یکی از یافته‌های اساسی تحقیق حاضر این است که انگیزه اقتصادی، مهم‌ترین انگیزه دانشجویان برای ورود به دانشگاه‌های غیرانتفاعی است. امید به اشتغال در رشته منتخب، کسب درآمد بیشتر پس از تحصیل، نیاز جامعه به رشته تحصیلی، پایین بودن شهریه در این نوع دانشگاه‌ها و غیره عناصری بودند که سبب شد دانشجویان در این نوع دانشگاه‌ها تحصیل کنند. این یافته با نتایج تحقیقات فاتحی (۱۳۸۸) و مکس ول و همکاران (۲۰۰۰) مبنی بر دستیابی به شغل، جیانلی و منفردینی (۲۰۰۰)، مکس ول (۲۰۰۰) ولی و مین (۲۰۰۱) مبنی بر کسب درآمد مورد انتظار همخوانی دارد.

یافته دیگر پژوهش حاضر این است که انگیزه اجتماعی از نظر اهمیت، دومین انگیزه‌ای است که باعث شده دانشجویان برای تحصیل به دانشگاه‌های غیرانتفاعی بروند. برای مثال کسب منزلت اجتماعی بهتر و دستیابی به فرصت‌های برابر اجتماعی از ابعاد این

نتیجه گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی و عوامل مؤثر بر آن بوده است. بدین منظور تلاش شد تا تأثیر ده متغیر (سن، جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، نام دانشگاه، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، درآمد خانواده) بر انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی مورد بررسی قرار گیرد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد میانگین انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی ۲/۹۹ از ۵ است که تقریباً در حد متوسط قرار دارد. مقایسه میانگین‌های انواع انگیزه‌ها حاکی از آن است که میانگین انگیزه اقتصادی (۳/۲۳ از ۵) و میانگین انگیزه علمی (۲/۵۹) در بالاترین و پایین‌ترین سطح قرار دارند و انگیزه اقتصادی تقریباً ۱۳ درصد بیشتر از انگیزه علمی است. نتایج نشان می‌دهد تأثیر متغیرهای سن، جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، درآمد خانواده بر انگیزه تحصیل در دانشگاه غیرانتفاعی معنادار نیست. اما تأثیر متغیر نام دانشگاه بر متغیر وابسته مذکور معنادار است. از آنجاکه حضور و مشارکت دانشجویان در دانشگاه از دو منظر عرضه و تقاضا قابل بررسی و تحلیل است، دستاوردهای این تحقیق نشان می‌دهد تئوری‌هایی که به نحوی با هریک از این ابعاد عرضه و تقاضا مرتبط هستند تا حدودی بیانگر حضور دانشجویان در مراکز آموزش عالی هستند. به طور مثال، یافته‌های این تحقیق با مفروضات نظریه تقاضای اضافه نیز همخوانی دارد. چراکه اگر انگیزه‌های اقتصادی را عامل مؤثری برای ورود به این مؤسسات تلقی کنیم، و دانشگاه‌های دولتی هم ظرفیت لازم برای پذیرش بیشتر این دانشجویان را نداشته باشند، طبیعی است که دانشجویان، متقاضی ادامه تحصیل در مؤسسات غیردولتی خواهند شد.

این پژوهش یافته‌های بالارزش دیگری را نشان می‌دهد. در زیر به چند نمونه از آن اشاره شده است:

میرمحمدی، محسن و فرستخواه، مفصود (۱۳۸۱)، بررسی راهکارهای افزایش دسترسی به آموزش عالی، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی، شماره ۲۵، صص ۷۹-۹۶.

میرمحمدی، محسن و فرستخواه، مفصود (۱۳۸۱)، بررسی راهکارهای افزایش دسترسی به آموزش عالی، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی، شماره ۲۵، صص ۷۹-۹۶.

میرمحمدی، محسن و فرستخواه، مفصود (۱۳۸۱)، بررسی راهکارهای افزایش دسترسی به آموزش عالی، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی، شماره ۲۵، صص ۷۹-۹۶.

میرمحمدی، محسن و فرستخواه، مفصود (۱۳۸۱)، بررسی راهکارهای افزایش دسترسی به آموزش عالی، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی، شماره ۲۵، صص ۷۹-۹۶.

Blaug, M., (1982), The distributional effects of higher education subsidy. *Econ. Educ. Rev.* 2 (3): pp. 31-79.

Bowles, S. and Gintis, H., (1976), *Schooling in Capitalist America*, New York: Basic Books.

Bruce, Christopher and Carmen Anderson (2004), *The impact of family background on educational attainment in Canada*; University of Calgary, Department of Economics, Discussion Paper, 2004-19.

Maxwell, G 8 colleque (2000), *How people choose vocational education and training programs*, NCVER, publ. Australia at, www.coced.Eddo.au

Parnes (1962), *Forecasting educational needs for Economic and social Development*. OEDC, Paris.

Robbins, Lord (1963), *Higher Education: Reporter of the Committee under the Chairmanship of Lord Robbins*, HMSO, London.

Saynal B (1987), *Higher Education and Employment*, London: Flamer Press.

Scott, Jacqueline (2004), "Family, Gender, and Educational Attainment in Britain: A Longitudinal Study", *Journal of Comparative Family Studies*, Vol. 35, No. 4, pp. 565-589.

Weiner, G., (1997), *Feminisms and Education*, Oxford University Press.

Winkler, D., (1987), *Screening Models and Education*, Pergamon, Oxford.

فهرست منابع

- بزرگ، نور (۱۳۶۶). تعلیمات اجتماعی، مترجم: هوشنگ نامی، تهران: نشر نی.
- حسین، نور (۱۳۸۰). تقسیم مسئولیت آموزش و پرورش بین بخش خصوصی و دولتی، مترجم: محمد انصاری نجفی، دانشنامه اقتصاد آموزش و پرورش، تهران: پژوهشگاه تعلیم و تربیت، جلد ۱.
- حسین، نور (۱۳۸۷). بررسی علل ایجاد و گسترش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، برنامه‌ریزی آموزشی، دانشگاه تربیت مدرس.
- حسین، نور (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر در قبولی کارشناسی ارشد، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۵۱، صص ۱۹-۳۴.
- دهدوی، حسنعلی (۱۳۸۲). بررسی پیشینه اجتماعی متقاضیان ورود به آموزش عالی در سال ۱۳۸۲، سازمان سنجش آموزش کشور.
- ساجاد، بولوس، ج (۱۳۷۳). مطالعات نرخ بازدهی در بخش آموزش عالی، مترجم: مسعود صمدیان، مترجم در دایره‌المعارف آموزش عالی، صص ۶۸۴-۶۹۵.
- سید علی و توسعه بخش آموزش عالی در برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۳)، ویراست پنجم، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- صالحی، ابراهیم (۱۳۸۳). «دیدگاه‌های نظری توسعه آموزش عالی»، دانشور، سال یازدهم، دوره جدید، شماره ۵، صص ۵۵-۶۸.
- قاسمی، ابوالقاسم و ادیبی، مهدی و یزدخواستی، بهجت و سعیدی، حسن (۱۳۸۸). «جراحی افزایش نسی ورود دختران به دانشگاه: مطالعه موردی دانشگاه اهواز»، (www.sid.com). (اسم مجله و مشخصات نشر؟؟؟)
- فرستخواه، مقصود (۱۳۸۷). «بررسی چگونگی ارتقای کمی و کیفی دسترسی به آموزش عالی در ایران»، فصلنامه آموزش عالی، شماره ۲، صص ۹۸-۱۲۴.
- فولتون (۱۳۷۶). «برابری و آموزش عالی، دکتر غلامعلی سرمد»، مندرج در گزیده مقالات دایره‌المعارف آموزش عالی، جلد اول، ناشر مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، صص ۱۸۷-۲۲۰.
- قارون، معصومه (۱۳۸۳). تحلیل و برآورد تقاضای اجتماعی ورود به آموزش عالی، تهران، ناشر مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی.
- قارون، معصومه (۱۳۸۲). «تأثیر وضعیت اقتصادی - اجتماعی خانوار بر تقاضای برای آموزش عالی»، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۳۰، صص ۴۳-۶۶.
- قارون، معصومه (۱۳۸۵). «تأثیر وضعیت اقتصادی - اجتماعی خانوار بر تقاضا برای آموزش عالی»، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۴۰، صص ۹۱-۱۱۰.

انگیزه است که نتایج تحقیقات فانهی (۱۳۸۸) مبنی بر کسب منزلت به‌ویژه از سوی دانشجو و معکوس وز (۲۰۰۰) دال بر دستیابی به منزلت شغلی بهتر، با آن مطابقت دارد.

پیشنهادهای کاربردی

با توجه به اینکه انگیزه علمی دانشجویان برای انتخاب دانشگاه‌های غیرانتفاعی در کنار سایر انگیزه‌ها در پایین‌ترین سطح قرار داشته، توجه به کیفیت آموزشی و علمی این نوع دانشگاه‌ها باید به عنوان یکی از اولویت‌های اصلی در سیاست‌گذاری آموزشی مد نظر عرضه کنندگان این نوع آموزش‌ها قرار گیرد. با توجه به اینکه انگیزه‌های اقتصادی و اجتماعی نقش بسزایی در ورود دانشجویان به دانشگاه‌های غیرانتفاعی داشته و همین امر سبب سرمایه‌گذاری جوانان در آموزش عالی شده لازم است دولت و نهادهای مسئول، سیاست‌ها و برنامه‌های مناسبی را جهت تحقق خواسته‌های فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها، به‌ویژه در امر اشتغال و ایجاد فرصت‌های برابر برای همه جوانان فراهم کند تا این سرمایه‌های انسانی قابلیت تبدیل به سرمایه‌های اقتصادی و اجتماعی را پیدا کنند. در غیر این صورت، علاوه بر هرز رفتن سرمایه‌های انسانی موجود، ممکن است این سرمایه‌ها تبدیل به ضد سرمایه شده و به تقابل با بنیان‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه برخیزند.

با توجه به انگیزه بالای دانشجویان رشته‌های علوم انسانی دانشگاه‌های غیرانتفاعی، و با توجه به نیاز کمتر این رشته‌ها به مراکز آزمایشگاهی و کارگاهی برای رشته‌های علوم انسانی، توسعه دانشگاه‌های غیرانتفاعی می‌تواند در رشته‌های علوم انسانی متمرکز شود. در غیر این صورت دانشگاه‌های غیرانتفاعی برای توسعه رشته‌های فنی و مهندسی، لازم است در تجهیز و توسعه آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها مورد ترغیب و حمایت قرار گیرند. با توجه به گرایش بیشتر دانشجویان دوره کاردانی برای تحصیل در کنار خانواده و شهر محل سکونت، لازم است توسعه دوره‌های کاردانی معطوف به نیازهای بومی و محلی شده، و توسعه رشته‌های کارشناسی و بالاتر بر اساس نیازهای استانی و ملی باشد.